

انسان دوستانه آن، نشان از دگردیسی روابطی دارد که زمان و رویدادها سبب بروز آن در شرایط کنونی خاورمیانه شده است. «احمد حافظ»، سخنگوی وزارت خارجه مصر در پیامی که در صفحه رسمی وزارت خارجه این کشور منتشر شد، با دولت و مردم کشورمان ابراز همدردی کرد.

روابط تهران و قاهره بعد از آنکه انقلاب‌های عربی تونس، مصر و لیبی را پشت سر گذاشت، در گذر از سوریه، بحرین و یمن؛ به ملغمه‌ای از ناکامی، جنگ و تروریسم آغشته و در سیر نزولی قرار گرفت؛ بویژه آنکه بروز این تحولات به نقطه تقابل دو قدرت صاحب نفوذ منطقه یعنی ایران و عربستان تبدیل شد. این در حالی بود که در پی سقوط دولت «محمد مرسى»، رئیس جمهور پیشین مصر و روی کار آمدن دولت «عبدالفتاح السیسی»، نقش آفرینی عربستان در ایجاد صف آرای منطقه‌ای علیه ایران هویدایی بیشتری یافت. حال آنکه کشورهای عربی حوزه خلیج فارس برای سر پا نگه داشتن نظام نوپای مصر کمک‌های مالی خود را روانه قاهره می‌کردند تا اقتصاد این کشور را که در دوره «محمد مرسى» بنا به دلایل داخلی و خارجی با نابسامانی رو به رو شده بود، سر پا نگه دارند. امری که پیامد مستقیم آن قرار گرفتن قاهره در صف‌بندی موهومی بود که ریاض در دامن زدن به سناریوی «ایران هراسی» پی گرفته بود. کاهش معنادار روابط دیپلماتیک میان ایران و مصر در سال‌های اخیر در چنین چهارچوبی ارزیابی می‌شد. اما این سیر نزولی با بروز تحولات پرشتاب منطقه ذیل تغییر سیاست خاورمیانه‌ای واشنگتن و ناکامی شماری از کشورهای عربی در سیاست خاورمیانه‌ای خود، سمت و سوی دیگری یافت. فهم جدید دولتمردان قاهره از تحولات جاری را می‌توان از جمله دلایلی دانست که باعث شده ناظران، چشم‌انداز روشنی را برای ترمیم و تقویت رابطه تهران و قاهره پیش‌بینی کنند.

از میان رفتن هیاهو

به این ترتیب آنچه در لوای رویکرد اخیر کشورهای عربی که پیشتر در مدار پرهیاهوی تنش‌های بالاگرفته با جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته بودند، دیده می‌شود، میل به ایجاد تغییراتی است که در بطن خود چهارچوبی برای تغییر رویکرد و همکاری‌های منطقه‌ای را با اعتنا به نقش اثرگذار جمهوری اسلامی در منطقه جست‌وجو می‌کند. تحولی که پشتوانه آن چیزی نیست جز اهمیت قدرت میدانی و دیپلماتیک ایران در منطقه از یک سو و نقشی که کشورمان در پیگیری ایده کاهش اختلافات و همکاری‌های درون منطقه‌ای دنبال می‌کند. این ایده که بیش و پیش از هر گزاره دیگر، ناظر به تحقق منافع ملی هر یک از بازیگران منطقه و تهدیدات مشترک میان آنهاست، معتقد است که مقابله با فشارهای خارجی همزمان با تقویت این همکاری‌ها، نیازمند عبور از سوءتفاهمات و منافع متعارض و محکم‌تر کردن پایه‌های همگرایی است تا از این رهگذر، اهداف مشترک مبنی بر تأمین امنیت دسته‌جمعی محقق شود.

سعودی، اجبار «سعد حریری» به استعفا و دستگیری‌های خودسرانه شاهزادگان آل سعود و تجار ثروتمند ساکن عربستان سعودی استناد کرد.

در چنین شرایطی نتیجه اعتماد به نفس بی‌پشتوانه ریاض چیزی نبود جز حرکات ایضایی که بعضاً به اقتضای در سیاست بین‌الملل تبدیل شد. تحریم همه جانبه قطر و تلاش برای تبدیل کردن تنش‌های داخلی کشورهای درگیر بحران به نمایشی علیه ایران از جمله این اقدامات بود. طبیعی بود زمین گیر شدن ریاض در جدال‌های فرسایشی منطقه که با اتکا بر سلاح‌های امریکایی، انگلیسی و فرانسوی برای خود رقم زده بود، بیشتر از یک سطح مشخص نمی‌توانستند توهم قدرت و بلند پروازی را برای ولیعهد ماجراجوی منطقه به ارمغان بیاورند و او می‌بایست برای ناکامی‌های منطقه‌ای خود چاره اندیشی کند. خاصه آنکه به نظر می‌رسید با تغییر راهبرد خارجی در امریکا دیگر سعودی‌ها نمی‌توانستند در پیگیری سیاست بحران ساز خود در منطقه به رهبران خود در واشنگتن دل خوش کنند. در پی درک این واقعیات از سوی حاکمان سعودی بود که مقدمات مذاکرات دوجانبه تهران و ریاض فراهم شد و نخستین دور مذاکرات دو کشور در بهار ۱۴۰۰ صورت گرفت. هیأت‌های ایرانی و سعودی پس از نخستین دور مذاکرات، در یک سال گذشته چهار دور دیگر با یکدیگر گفت‌وگو کردند که پنجمین و جدیدترین آن، اوایل اردیبهشت سال جاری انجام شد. حسین امیرعبداللّه‌پیان، وزیر خارجه ایران در پی برگزاری این دور از مذاکرات بود که از روند رایزنی‌های صورت گرفته ابراز رضایت نمود و اعلام کرد که در چهارچوب توافق‌های صورت گرفته با عربستان سعودی قرار شده که تبادل هیأت‌های فنی برای بازدید از سفارتخانه‌ها صورت گیرد و مقدمات برای از سرگیری روابط فیما بین در سطح سفیر فراهم شود.

آنچه در لوای رویکرد اخیر کشورهای عربی که پیشتر در مدار پرهیاهوی تنش‌های بالاگرفته با جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته بودند، دیده می‌شود، میل به ایجاد تغییراتی است که در بطن خود چهارچوبی برای تغییر رویکرد و همکاری‌های منطقه‌ای را با اعتنا به نقش اثرگذار جمهوری اسلامی در منطقه جست‌وجو می‌کند. تحولی که پشتوانه آن چیزی نیست جز اهمیت قدرت میدانی و دیپلماتیک ایران در منطقه از یک سو و نقشی که کشورمان در پیگیری ایده کاهش اختلافات و همکاری‌های درون منطقه‌ای دنبال می‌کند

یک پیام تسلیت معنادار

از دیگر موضوعاتی که در هفته‌ها و ماه‌های اخیر تحولات تازه‌ای پیرامون آن رخ داده است، نشانه‌هایی است که از سوی مصر تحت لوای پیام همدردی بابت جان باختن و جراحات تعدادی از شهروندان ایرانی در زلزله استان هرمزگان روانه شد. پیام‌هایی که فارغ از فحوای

ویژه‌نامه

ایران

شماره
۵ شهریور ۱۴۰۱